Hoofdstuk 6 **RELIGIE**

Inleiding

Aangezien verreweg de meeste inwoners van de wijk **rooms-katholiek** zijn, ligt het voor de hand als eerste aandacht te schenken aan de ontwikkelingen van dit kerkgenootschap in Geleen-Zuid. Als startpunt van deze inleiding hebben we het jaar 1932 in een publicatie van Gus Aelfers genomen. Neerbeek kreeg toen een eigen kerk en 't Kempke en Spaans Neerbeek (oude buurten rond en in "Zuid") werden bij de H. Callistusparochie in Neerbeek gevoegd. De noordgrens van deze parochie liep door de Hofstraat en een in het verlengde daarvan liggende veldweg tot aan de Spaubekerweg (nu Spaubeeklaan). De meer noordelijk gelegen huizen in de Daalstraat maakten destijds deel uit van de Marcellinus en Petrusparochie in Oud-Geleen.
Voor de sacramentsprocessie vanaf Neerbeek bestonden twee routes: één door het dorp Neerbeek en een route via 't Kempke naar Spaans Neerbeek. In beide buurtschappen werden dan rustaltaren opgesteld. In 1933 werd met dit doel een kapelletje gebouwd in Spaans Neerbeek. En in 1940 werd de kapel aan Rijksweg Zuid ingezegend. Dit moest in stilte gebeuren, omdat de bezetter geen godsdienstuitingen buiten kerkgebouwen toestond.
Direct na de oorlog werd de kolenproductie sterk opgevoerd en moest voor huisvesting gezorgd worden voor veel nieuwe arbeiders. Het gebied rond de Kluis werd voor woningbouw bestemd en daaruit voortvloeiend werd in 1948 de Christus Koningparochie opgericht. Deze parochie en dit gebied zijn al kort ter sprake gekomen in hoofdstuk 2.

In 1959 begon de ontwikkeling van "Zuid". Na nauwkeurig onderzoek besloten de parochies H. Callistus, Christus Koning en H. Augustinus tot grenswijzigingen. Het gedeelte van de H. Callistusparochie op Geleens grondgebied werd teruggegeven. Ten westen van Rijksweg Zuid aan de H. Augustinusparochie en de overzijde aan een nieuw te vormen parochie. De noordgrens daarvan schoof op naar de Daalstraat tot aan de toen al bebouwde

Rubensstraat. Vanaf dat punt vormde de toen nog bovengronds lopende Keutelbeek de oostgrens van de Verrijzenisparochie. In 1963 werd de Van Arsparochie gerealiseerd aan de overzijde van de beek.

In 1969 tenslotte werden op voorstel van de priesters van alle zes parochies in Geleen de volgende belangrijke wijzigingen doorgevoerd:
- De parochianen zijn in de toekomst volkomen vrij in de keuze van de kerk voor bepaalde diensten (van dopen tot en met jaardienst);
- Parochiegrenzen blijven wel nodig voor gezinsbijdragen, basiszielzorg e.d., maar sommige grenzen lopen nu heel ongelukkig;
- In dat verband gaan twee hoge flatgebouwen en het bungalowpark ten zuiden van de Jos Klijnenlaan tot de Van Arsparochie behoren;
- De huizen aan weerszijden van de Daalstraat en aan weerszijden van Rijksweg Zuid gaan tot de Verrijzenisparochie behoren.

De mensen die niet rooms-katholiek waren, werden in beleidsstukken van de gemeente e.d. als ”*Andersdenkenden*” aangeduid. Gemakshalve werd meestal aangenomen dat ze *protestant* waren, maar soms werd onderscheid gemaakt tussen protestanten en socialisten. In Beek en Urmond woonden al eeuwen Nederlands-Hervormden, nazaten van de hugenoten. In Grevenbricht ontstond een kern van protestantse binnenschippers. De Staatsmijn Maurits en het SBB brachten vanaf het begin ook nog eens grote aantallen protestanten naar Geleen. De aanduiding ”andersdenkenden” zou geen bijklank hoeven te hebben. Maar het beeld van protestanten was midden jaren vijftig voor veel rooms-katholieken nog dat van bekrompen, kleinburgerlijke, en middelmatige mensen. Men wist waarschijnlijk niet dat er gereformeerden, protestants-christelijken en vrijzinnig-hervormden waren, met onderling aanzienlijke verschillen.
Ook de aanduiding ”socialisten” had een negatieve gevoelswaarde. Dat mensen zowel protestant als socialist konden zijn, was eerder, in de tijd van dr. Poels, nog een ondenkbare combinatie. Het tegendeel werd later bijvoorbeeld getoond door dr. Oele, prominent lid van de PvdA-fractie in de Tweede Kamer en voorzitter van een kerkbestuur in Beek. Zijn belang voor Plan-Zuid is in hoofdstuk 4, Wonen beschreven onder het hoofdje Woonpunt.
Rond 1970 vertrokken protestanten die na 1955 binnengekomen waren weer in groter getale. Voornamelijk omdat hun carrièremogelijkheden in de chemie afnamen door de instroom van kader van het mijnbedrijf.

De *Molukse gemeenschap* was ook protestant en had een eigen kerkje in de Potterstraat. Deze Molukse Evangelische kerk komt op het einde van dit hoofdstuk aan de orde.
Andere protestantse kerken stonden (en staan) allemaal buiten Geleen-Zuid. Daarom beperken we ons in dit boek tot alleen die activiteiten van deze groep die van direct belang waren voor onze wijk. Enkele voorbeelden: in dit hoofdstuk komt

de open samenwerking met de Van Arsparochie in het zogenaamde Kringenwerk aan de orde. En in het hoofdstuk Onderwijs beide lagere scholen van niet-katholieken.

Behalve rooms-katholieken en protestanten wonen er in Geleen-Zuid ook mensen met een moslim-achtergrond. Ds. Prins schreef daarover voor ons het navolgende stukje.
Hun geloof, de *islam*, gaat terug op de visioenen van de profeet Mohammed (570-632). Binnen de islam wordt Mohammed als de laatste profeet en boodschapper gezien die de uiteindelijke openbaring van God, de Koran, heeft ontvangen. De islam beschouwt de Koran als de voltooiing van de Bijbelse geschriften en gaat daarbij evenals het jodendom en christendom uit van één God.
Geloof en leefregels zijn in de islam nauw met elkaar verbonden.
Gebeurtenissen als de oprichting van de staat Israël, de opkomst van fundamentalistische moslimgroeperingen en religieus gefundeerde terroristische aanslagen stellen een vreedzaam samenleven tussen moslims en niet-moslims op de proef. Ook in ons land is dat het geval.
Met als gevolg dat er in politiek opzicht over en weer soms harde verwijten vallen. Toch gaat het er in het leven van alledag meestal vredig aan toe. Zo ook in Geleen-Zuid.
In de wijk bevindt zich geen moskee. Praktiserende moslims zijn aangewezen op de moskeeën (Turks en Marokkaans) in Lindenheuvel of in Sittard.
Naar aanleiding van de moord op Theo van Gogh in november 2004, is er een Platform Moslims-Christenen opgericht, bestaande uit vertegenwoordigers van de moskeeën, de r.k.-parochies en de protestantse gemeenten van Geleen, Sittard en Grevenbicht. Sinds kort participeren ook joden in dit Platform. Belangrijkste doelstelling van het Platform is elkaar leren kennen, van elkaar leren en begrip opbrengen voor andere religieuze gewoonten en tradities.

Bronnen:

- *Heemkundevereniging Geleen, 1990-3 blz. 38: 't Kempke door Gus Aelfers*
- *Schrijven aan de parochianen in Geleen, 1969*
- *Eindelijk Religieuze Tolerantie, W. van der Linde, Urmond 2001*
- *Informatie van ds. Prins van de Protestantse Gemeente Geleen - Beek - Urmond*

Na deze inleiding gaan we dieper in op de rooms-katholieke parochies in Geleen-Zuid.

VERRIJZENISPAROCHIE

De beginperiode met pastoor Meertens

In augustus 1959 woonden in dit gebied slechts 80 gezinnen, in de Daalstraat (tot aan de beek), beide zijden van de Rijksweg-Zuid en aan de Kummekerweg. Zij

kerkten nog in Neerbeek of in de Augustinuskerk. In augustus 1959 werd de heer L. Meertens, kapelaan te Sittard, benoemd tot bouwpastoor. Het eerste kerkbestuur bestond verder uit de heren W. Penris (secretaris) en M. Dols (penningmeester).

Voor de oprichting van de parochie wordt naast 3 augustus 1959 ook 2 december van dat jaar genoemd, de datum waarop aan alle voorschriften van het Kerkelijke Recht voldaan was. De volledige naam voor de parochie was ”de Verrijzenis van Onze Heer Jezus Christus”, maar in woord en geschrift is altijd de aanduiding Verrijzenisparochie gebruikt.
De parochie zou snel groeien, want in 1959 verschenen er al woningen aan de Flinckstraat en de Potterstraat. In 1960 zouden o.a. de Adamsstraat en de Bruegelstraat volgen en in 1963 waren de eerste portiek-etagewoningen aan de beurt.
Men wilde snel een noodkerkje realiseren aan de Flinckstraat, maar het plan werd verwezen naar een speelveldje achter de tuinen aan de Daalstraat. Een beroep op de Staatsmijnen leverde een leegstaande barak op. Met weinig geld en veel improvisatie werd daar een stemmig en intiem kerkje van gemaakt, goed voor 320 zitplaatsen. Rond het altaar werden reliëfs aangebracht van beeldhouwer Albert Meertens, een neef van de pastoor en leraar aan de kunstacademie in Maastricht. Gène Laudy uit Heerlen en Jos Wilders uit Roermond maakten de glas-in-loodramen.

(nood)kerk in 1960.

Op 14 augustus 1960 werd de kerk onofficieel in gebruik genomen. Op 9 en 10 september 1960 vond de inzegening van het gebouw plaats en vierde men de Eerste Heilige Mis. Bouwpastoor Meertens werd thuis opgehaald door de harmonie St.-Augustinus, het voltallige college van B&W, het kerkbestuur, en heel veel parochianen. De plechtige installatie van de pastoor werd verricht door deken Eyssen.

Enkele impressies van de beginjaren: parochianen maakten van afgedankte misgewaden toonbare rochets en kazuifels. Volwassen personen fungeerden als misdienaars.
De pastoor was jarenlang ook als leraar op het St.-Michiel werkzaam om de financiën van de parochie zo min mogelijk te belasten. Pater Lagro, voorheen missionaris, kwam in de parochie wonen en hielp de pastoor in de beginjaren met de verdere uitbouw van de parochie. Aanvankelijk was er alleen een mannenkoor dat Gregoriaanse liederen ten gehore bracht. Later werd een dameskoor opgericht ter opluistering van huwelijksmissen en uitvaartdiensten. In 1964 werden beide koren samengevoegd tot een kerkelijk gemengd zangkoor o.l.v. de heer Moonen.

Geen ander kerkgebouw
Al snel was de kerk tijdens de zondagviering overvol en moesten velen genoegen nemen met een staanplaats. In 1963 lagen de plannen voor een definitieve kerk dan ook al klaar. Maar het bisdom liet in mei 1964 weten dat de noodkerk wel voldoende capaciteit had als de missen meer gespreid werden naar bv zaterdagavond en zondagavond. Het zou tot 1967 duren voordat men besloot af te zien van nieuwbouw. Dit kwam vooral door het kerkbezoek dat sterk terug begon te lopen en de correctie van de parochiegrenzen. Het gebied tussen de Jos Klijnenlaan en de Keutelbeek werd bij de Van Arsparochie gevoegd. Daar zijn nadien nog ca. 700 woningen gebouwd. M.b.t. het kerkbezoek moeten we het doen met gegevens over geheel Geleen: in die tijd voldeed nog (maar) zestig procent van de rooms-katholieken aan de zondagsplicht (gelijk aan het landelijke gemiddelde).

Vanaf 1967 werd de (nood)kerk volgens een meerjarenprogramma voorzien van nieuwe dakbedekking, goten en een nieuw plafond. Verder werd buitenverlichting en een smeedijzeren hekwerk bij de ingang van de Potterstraat aangebracht. Ook een nieuwe marmeren vloer en een ringleiding voor ”gehoorgestoorden”.

Periode met pastoor Wagemans: van januari 1973 tot december 1985
In 1972 werd de hoogbouw van de Teniersstraat en de van Goyenstraat met aangrenzende eengezinswoningen op het laatste braakliggende terrein gerealiseerd.
In augustus 1972 werd de heer Meertens benoemd tot vicaris van het bisdom. Op 24 februari 1973 werd hij opgevolgd door pastoor A. Wagemans (geboortig uit Buchten) en op dat moment kapelaan in Waubach. De nieuwe pastoor werd door de harmonie, het kerkbestuur, en de carnavalsvereniging de Kraonkelaere naar de kerk gebracht. Deken M. Frissen verrichtte zijn installatie.

In 1973 vierde rector Wolff zijn gouden priesterjubileum; hij assisteerde de pastoor(s) toen al minstens tien jaren. I.v.m. ziekte nam de heer Moonen in 1976

Impressie van het jubileum van rector Wolff.

Beeld van het parochietreffen in 1980 met boer Tummers en zijn vrouw, en het echtpaar Dubuisson.

ontslag als dirigent van het kerkkoor en hij werd opgevolgd door de heer Fr. Willen.
In 1980 vond het eerste parochietreffen plaats en kwam er na een geslaagde actie een nieuw elektronisch orgel.
Toen het jeugdkoor Xenia er in 1980 mee stopte, zorgde een aantal zangers voor een doorstart als Jongerenkoor JOY. Ook dit koor luisterde vaak liturgievieringen op. Meer over jongerenkoor Joy vindt u in hoofdstuk 12, Verenigingen.

Koor o.l.v. dhr. Willen.

Het spetterende 25-jarige jubileum in mei 1985
De voorbereiding was bijna anderhalf jaar eerder gestart. Uit alle verenigingen, groepen en buurten werden taakgroepen samengesteld. De enorme inzet van deze groepen ontlokte de uitspraak dat het feest al geslaagd was voordat het begonnen was.
Het was groot feest van donderdag 16 mei tot en met zondag 19 mei. Het begon met een plechtige eucharistieviering opgeluisterd door het KBO-koor Gaudeamus. De volgende dag was er een feestmiddag voor ouderen en 's avonds Veronica's drive-in-show.
Het schoolplein van 't Kempke was als feestterrein ingericht. Zaterdag waren daar activiteiten voor de leerlingen van de basisschool, gevolgd door een tjokvolle Beierse avond m.m.v. de Augustinus Blaaskapel uit Geleen. De gezinsmis werd die dag opgeluisterd door het jongerenkoor JOY. Op zondag was er weer een eucharistieviering, deze keer

Pastoor Wagemans in 1984.

Pauselijke onderscheiding, v.l.n.r. de heren Heijnen, Tummers en Pisters.

Gregoriusspeld voor de koorleden. V.l.n.r. Frans Willen (dirigent), Frits Beaumont, Hub Pisters, Hub Hamers, Greetje Greven, Hub Debie, Zef Keulers, Mariet Nijsten en Wiel Keulers.

m.m.v. het Kerkelijk Zangkoor en de Reuverse Orkestvereniging. Daarna volgde een receptie en frühshoppen met de Dirgelländer Musikanten uit Stein.
Tijdens de receptie, die door zeker 500 mensen werd bezocht, werden de heren M. Heijnen, P. Tummers en H. Pisters begiftigd met de kerkelijke onderscheiding ”Pro Ecclesia et Pontifice”. De twee eersten als dank voor hun 21-jarig kerkmeesterschap. Aan laatstgenoemde i.v.m. het vele reparatie- en onderhoudswerk aan de kerk. Tien leden van het Kerkelijk Zangkoor ontvingen onderscheidingen van de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging. We noemen in het bijzonder de heer H. Debie, die de gouden speld kreeg i.v.m. zijn 60-jarige koorlidmaatschap. Negen mensen ontvingen een parochiële onderscheiding. Bijzondere dank ging daarbij uit naar de 80-jarige H. Kusters, die 40 jaar het kapelletje aan Rijksweg-Zuid had verzorgd en versierd.

In het contactblad van 9 juni 1985 werd van een geweldig succes gesproken. Beide doelstellingen waren gehaald. Het was het beoogde familiefeest geworden, getuige de massale aanwezigheid in de feesttent en bij de kerkelijke vieringen. En het feest, dat liefst kostendekkend zou moeten zijn, had een batig saldo van ca. 6000 gulden. Men sprak de hoop uit dat de getoonde gemeenschapszin van blijvende aard zou zijn.
Het kerkbestuur bestond op dat moment uit de pastoor, de heren W. Penris (erekerkmeester), G. Spiertz (secretaris), M. Heijnen (penningmeester), F. Feron, H. Leurs, P. Tummers en J. Verbeet en mevrouw M. Nijsten.

Pastoor Coenen: december 1985 tot 1991
Pastoor Wagemans moest om gezondheidsredenen zijn werk neerleggen. Op 15 december 1985 werd afscheid van hem genomen en aansluitend werd de nieuwe pastoor door deken Trienekens geïnstalleerd.
In oktober 1987 was er een diamanten echtpaar in de parochie. Het echtpaar Thei en Anna Jacobs-Gelissen. Zij trouwden in 1927 in Beek maar gingen direct in Geleen wonen. Hij was een van de actieve parochianen bij de verdere opbouw van de gemeenschap.

Pastoor Fraats: van 1991 tot juni 2008
De heer Fraats begon in 1954 als kapelaan in Heerlen. In 1961 werd hij kapelaan in de Christus Koningparochie. In 1964 startte hij daar het parochieblad, het Heremietje. En hij was jarenlang betrokken bij jeugd- en jongerenwerk, zoals de

scouting en een kinderkoor. In 1991 werd hij benoemd tot pastoor van de Christus Koningparochie, als opvolger van pastoor Kortooms. Tegelijkertijd werd hij pastoor van de Verrijzenisparochie.

In februari 2000 werden de heren Beaumont en Hamers begiftigd met de pauselijke onderscheiding Pro Ecclesia et Pontifice voor al hun verdiensten voor de parochie. Beiden waren vanaf het eerste uur lid van het kerkkoor in de parochie. De heer Beaumont werd al snel bestuurslid en was (in 2000) al 30 jaar voorzitter van het koor. De heer Hamers was tevens actief in de kostersgroep. Beiden deden veel aan het onderhoud en de versiering van de kerk. Zij moesten helaas constateren dat dit werk als gevolg van de vergrijzing steeds meer op een paar mensen neerkwam. Ook het koor was dan eigenlijk al te klein geworden. Onderstreept werd dat steun van de partner thuis essentieel is om dit werk te kunnen blijven doen.

Pauselijke onderscheiding. Links Hub Hamers, rechts Frits Beaumont.

Gouden Huwelijksjubileum van dhr. / mw. Beaumont op 29.8.2006. V.l.n.r.: dhr. Storms, dhr. Beaumont, pastoor Fraats, mw. Beaumont en dhr. Verbeet.
Foto: dhr. Storms

Op 28 en 29 juni 2008 nam pastoor Fraats afscheid van beide parochies. Eerst begeleidde Harmonie St.-Augustinus hem naar zijn laatste viering in de Verrijzeniskerk, met het kerkelijke zangkoor en het Glaner Ensemble. Zondagochtend bracht harmonie St.- Cecilia 1866 hem naar de Christus Koningkerk. Deze viering werd opgeluisterd door het Kerkelijk Zangkoor St.-Cecilia, dat speciaal voor de pastoor delen zong uit de polyfone mis van Josquin des Prez. Daarna volgde een afscheidsreceptie in d'Heremiet.
Bij zijn afscheid in 2008 luidde een van de krantenkoppen "de fijne fratsen van Fraats". Deze woordspeling had alles te maken met de strakke regels van het bisdom versus de praktijk van alledag met mondige parochianen. "De kerk loopt altijd achter" was een andere kop. Menigmaal moest hij uitleg gaan geven in Roermond over dingen die hij gezegd had. Zelden leidde dat ertoe dat zijn of hun mening werd bijgesteld en vergaande consequenties heeft het gelukkig nooit gehad.
Eigenzinnig was hij al in 1960. Zo schreef hij toen al zelf de gebeden. Met herders en schaapjes kon je niet meer aankomen. In zijn preken speelde hij steeds in op

Pastoor Fraats in 2009.

hoe de mensen nu leven en wat nu hun problemen zijn. Dat zijn boodschap goed overkwam, blijkt wel uit het feit dat de laatste jaren nog steeds zo'n 300 mensen naar de zondagsmis van hem kwamen. Men typeert hem als kleurrijk, met een duidelijke visie, wars van strakke regels. Een collega en oud-pastoor zei het zo: *"Het evangelie van Jezus Christus werd wel eens het evangelie van pastoor Fraats. Ik bewonder zijn volharding waarmee hij duidelijk wilde maken dat de Bijbelse boodschap iets is voor alle mensen"*. Andere kanten van de pastoor: hij was gastvrij en een uitstekende kok.

Het einde van de Verrijzenisparochie

Na zijn eervol ontslag als pastoor werd de heer Fraats benoemd tot administrateur (= waarnemend pastoor) totdat een nieuwe pastoor geïnstalleerd zou zijn.

De vrijwilligers van de parochie zijn inmiddels vergrijsd en hun aantal is sterk afgenomen. Er is ook niet voldoende geld meer om de kosten van personeel en onderhoud te dragen. Op verzoek van het kerkbestuur besluit het bisdom om de kerk met ingang van 11 januari 2010 aan de eredienst te onttrekken. Dit mede gelet op het te grote aantal kerken in Geleen in verhouding tot het totale aantal kerkgangers. In het najaar van 2009 wordt nog het 50-jarig jubileum gevierd.

De pastorale zorg voor de in het Verrijzenisgebied wonende gelovigen wordt nu vanuit een cluster verleend, met Harry Quaedvlieg als pastoor voor de parochies in de Kluis, Geleen-Zuid en in Lindenheuvel, en twee priesterassistenten voor meerdere parochies.

Het kruisbeeld wordt afgenomen

Bronnen:

- *Feestgids 25 jaar Verrijzenisparochie + foto's*
- *Knipsels dhr Aelfers*
- *Krantenberichten bij afscheid pastoor Fraats*
- *Internet: infobulletins van bisdom Roermond*

Geloof en hoop blijven

DE PASTOOR VAN ARSPAROCHIE

De heilige pastoor uit Ars
Bij besluit van 15 november 1963 zijn de kerk en de nieuwe parochie in Plan Zuid toegewijd aan de H. Johannes Maria Vianney, pastoor van Ars. In 1818 werd in dit kleine Franse dorpje deze priester tot pastoor benoemd. Zijn leven werd gekenmerkt door wonderbaarlijke genezingen en voorspellingen. Mensen uit heel Frankrijk reisden naar Ars om de pastoor te ontmoeten en om raad te vragen. Hij overleed in 1859 en werd in 1925 heilig verklaard. In het parochiecentrum in Zuid hangt een olieverfschilderij van de pastoor, in 1980 gemaakt door de Gelener B. de la Haye.

Beeldje pastoor Vianney in Van Arskerk.
Foto: Ton Wolters

Bij besluit van 15 november werd de heer Edixhoven benoemd tot pastoor en de heren J. Clerx en H. J. M. van Gorcom tot leden van het kerkbestuur.

De kapel en de noodkerk
Vanaf juli 1963 voerde de bouwpastoor al gesprekken met verschillende partijen. Zolang het aantal gelovigen niet te groot werd, mocht men op zon- en feestdagen gebruikmaken van de kapel in het ziekenhuis. Deze was op de vooravond van het feest van H.- Barbara op 3 december 1963 door deken Eijssen ingezegend. Op 17 juni 1964 vond de eerste huwelijksinzegening plaats van het bruidspaar Eussen-Penders uit Spaans Neerbeek.

Slechts enkele weken na de oproep in het kerkbulletin en na vier repetities trad een volledig nieuw gemengd koor voor het eerst op in de kapel. Het was de kerstnacht van 1964. Onder leiding van de heer Hamers bracht men de 8e Gregoriaanse mis en enkele kerstliederen ten gehore. Genoemde dirigent componeerde in de loop van de jaren zelf ook enkele missen.
Uit aantekeningen van de pastoor blijkt dat hij medio december 1963 het aanbod kreeg om voor 50 gulden per stuk, twee barakken van Staatsmijnen over te nemen. De

Oorspronkelijke briefhoofd.

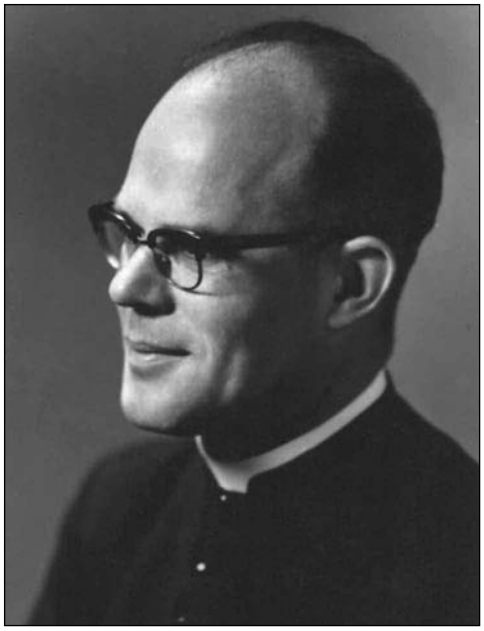

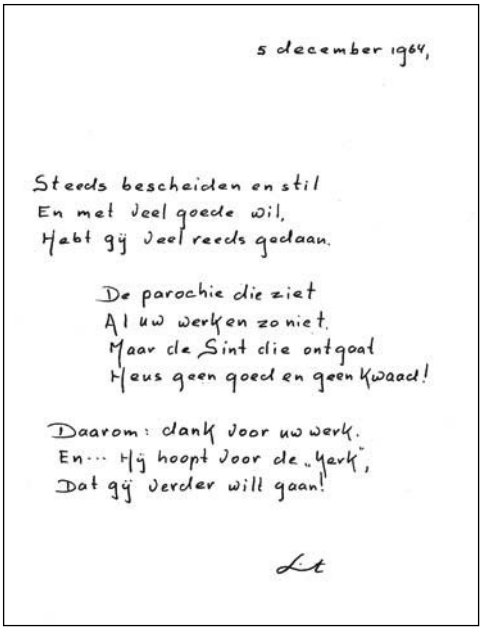

5 december 1964,

Steeds bescheiden en stil
En met veel goede wil,
Hebt gij veel reeds gedaan.

De parochie die ziet
Al uw werken zo niet.
Maar de Sint die ontgoat
Heus geen goed en geen kwaad!

Daarom: dank voor uw werk.
En··· Hij hoopt voor de „Yerk",
Dat gij verder wilt gaan!

Lt

(juli 1963) foto van pastoor Edixhoven. *(dec 1964) Bemoediging door Sint.*

houten gebouwen op het SBB-terrein zouden in april of mei 1964 vrijkomen en in de loop van de zomer afgebroken worden. Het Geleense architectenbureau Coenders-Keulen werd betrokken bij de herplaatsing als noodkerk annex kleuterschool op het ziekenhuisterrein, op de hoek van de Lienaertsstraat en de Barbarastraat.
Ing. Beusen vertelde ons dat de feitelijke verplaatsing nog een hachelijke zaak werd.
Op 27 maart 1965 konden beide gebouwtjes feestelijk in gebruik genomen worden.

Noodkerk buitenzijde (eind 1964/begin 1965). Foto: Staatsmijnen

Het interieur. Foto: Staatsmijnen

De noodkerk bood voortaan plaats aan 300 gelovigen. Deken Eijssen riep de parochianen op om hun pastoor met trouwe gehoorzaamheid en volgzaamheid tegemoet te treden en voor hem te bidden, want hij nam een grote verantwoordelijkheid op zijn schouders.

De inzegening van de noodkerk (maart 1965).

Op het (Cecilia)feest voor het koor in november 1965 zou de pastoor een korte toespraak houden voordat de kroketten binnengebracht zouden worden. Maar dat duurde liefst drie kwartier. Naar verluidt heeft Edixhoven het gezelschap al die tijd weten te boeien.
De dames uit het gemengde koor traden ook als dameskoor op, met name bij huwelijksinzegeningen en uitvaartdiensten. In 1966 kwam er ook een kinderkoor. Werving op 't Stepke leverde direct 33 aanmeldingen op. Vanaf 1967 hebben het gemengd koor en het kinderkoor meerdere jaren gezamenlijke uitvoeringen gegeven.
In een fotocollage is de Eerste Heilige communie van de kinderen in de jaren 1968 tot 1972 in beeld gebracht.

Communicanten 1968.

Communicanten 1968.

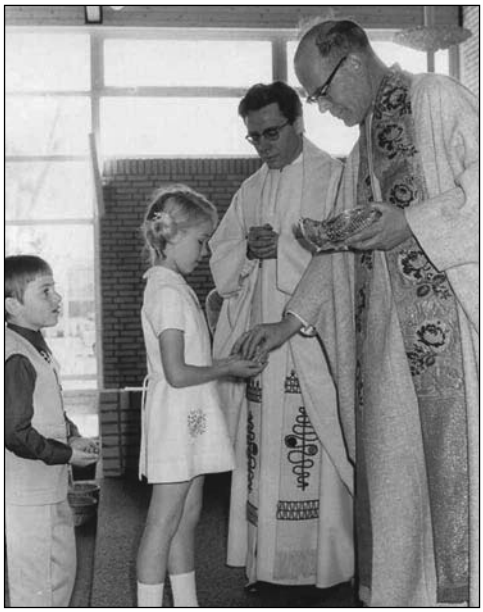

1e H. Communie van Marceline Goyen in 1972. Foto: ouders

Communicanten met meester Smeets in 1968.

Chantal Henrar wordt op 12 juli 1970 gedoopt. Foto: ouders

Ziekentriduüms in de noodkerk
In juni 1965, 1966 en 1968 werden hier ”driedaagse godsvruchtoefeningen” gehouden met telkens 70 tot 80 mindervalide bejaarden en langdurig zieken uit Geleen e.o. Met ’s ochtends een mis en handoplegging, ’s middags gevolgd door een lof, oude stijl. Alles onder leiding van pater Viventius Keulaerds O.F.M. uit Heerlen en met medewerking van jeugdkoren uit omliggende parochies. Manager van het geheel, mevrouw Hamm-van Rijsdijk, vertelde de pers destijds dat het drie grote feestdagen voor de patiënten waren. Ze werden dagelijks met auto’s aan huis opgehaald en via een ommetje naar de noodkerk vervoerd. Daar hadden de kerkstoelen plaatsgemaakt voor tafels en bedden. Ongeveer 20 dames stonden gereed voor de verzorging. De middagmaaltijden waren in de keuken van het ziekenhuis bereid en werden in de ”omgebouwde” sacristie uitgeserveerd. De gasten kregen het gevoel er weer bij te horen en het onderlinge contact beurde de zieken op. Opvallend bericht uit de krant: een wethouder bood de heren namens de gemeente allemaal een sigaar aan (!) en de dames kregen chocolade.

Onderweg naar de definitieve Van Arskerk
Jan van der Berg vertelt: in de nog prille parochie werden allerlei initiatieven genomen om gelden te verzamelen voor de nieuw te bouwen kerk. Zoals de ”verjaardagsactie” die enkele dames regelden. Enkele dagen voor hun verjaardag ontvingen de jarigen-in-spé een enveloppe in hun brievenbus. De bedoeling was dat de enveloppe rondging onder de verjaardagsgasten. Enkele dagen later werd deze vaak goed gevulde enveloppe weer opgehaald door een van de dames. Enkele jaren nadat de nieuwe kerk in gebruik genomen was, verzandde deze actie. De gelovigen gingen er ten onrechte van uit dat deze bijdrage niet meer zo nodig was.

Eind 1963 woonden in deze parochie pas ca. 80 gezinnen. Op den duur zou dit gebied naar verwachting tussen de 5000 en 6000 zielen gaan tellen. Wat is dan de

beste locatie voor een kerk? Waar komen andere voorzieningen zoals scholen, winkelcentra, een gemeenschapshuis, e.d.? Als een orthodoxe kerk met 900 zitplaatsen meegeteld wordt, zijn tussen 1963 en 1971 zes kerkplannen globaal of verder uitgewerkt.

Men ging al snel denken aan een hypermoderne kerk en gaf daartoe aan prof. V.d. Grinten opdracht. Deze maakte een voorontwerp van een kerk met 450 zitplaatsen, met uitbreidingsmogelijkheid tot 750 plaatsen; deels ook te gebruiken voor niet-liturgische bijeenkomsten. Deze jonge architect had zijn sporen al verdiend met plannen om kerken te integreren in woonblokken en winkelcentra. Hij maakte gebruik van een nagenoeg volledig flexibel interieur, door de kerkbanken te vervangen door stoelen. Dit idee leidde overigens in andere bisdommen vaak tot heftige discussies.
Het ontwerpwerk moest tweemaal stilgelegd worden. Eerst omdat het realiseren van een lagere school op hetzelfde perceel voorrang kreeg, hetgeen de vormgeving van de kerk sterk zou beïnvloeden. Later kon de gemeente onvoldoende zekerheid aan het bisdom geven over hoe groot Geleen-Zuid zou worden. Dat had te maken met een beoogde grenscorrectie van Spaubeeks gebied ten noorden van de autoweg. Geleen had daar hoogbouw geprojecteerd, al snel goed voor 600 gezinnen. Was het "Verdiveld" wel de beste plaats voor de parochiekerk? Uiteindelijk zouden op het nieuwe stukje Geleen alleen eengezinswoningen en de kliniek St.-Jansgeleen gebouwd worden; de hoogbouw schoof op richting Jos Klijnenlaan.

In september 1965 kon de architect toch de eerste schets aan het kerkbestuur aanbieden. Dit plan is bekend geworden onder de naam kerkflat. Een complex met meer dan één bouwlaag dus, waarin de kerk geïntegreerd was met een woonblok en een pastorieflat. Dit laatste was iets nieuws van de architect om de pastoor en de andere geestelijken apart en gescheiden onder een dak te brengen; apart wonen en samen eten.

Midden jaren zestig waren nieuwe parochies erg in beweging. Deken Eijssen van Geleen sprak hierover eind 1964 uit eigen ervaring. In oude parochies en in de kerkdorpen werd alles tot en met de kegelclub door parochies bepaald. Maar hier is alles jong: de woningen, de mensen en ook de pastoor. Hoe ga je daarmee om? Door aan te haken bij de realiteit, door samen na te denken over de preek en te zoeken naar mogelijkheden voor menselijke contacten, suggereerde hij min of meer diaconale taken aan parochianen over te laten.

Tussen voorjaar 1965 en eind 1966 werd ook gedacht aan een oecumenisch gemeenschapshuis; een simultaankerk om het groeiende aantal protestanten ook ruimte te bieden en een algemene gemeenschapsruimte met gymnastiekzaal: ruimten voor jeugd en hobby. Dit bleek echter niet haalbaar omdat de rijksoverheid geen subsidie verleende indien in het gemeenschapshuis ook een kerkruimte zou

komen. Daarnaast waren de niet-katholieke gesprekspartners over de geplande opzet niet bijster enthousiast.

Wat voor kerk wilden de parochianen zelf eigenlijk? Deze vraag van de pastoor leverde in 1966 legio ingezonden brieven op, met sterk uiteenlopende meningen. Aan de ene kant vond men dat de jonge parochie als ”statussymbool” een volwaardige parochiekerk nodig had. Anderen vonden dat overdaad niet op zijn plaats was, maar waardigheid van de kerk wel. Daarom mocht men bij nieuwbouw niet alles weglaten wat ertoe kon bijdragen het geloof in geëigende stemming te beleven. Toch waren er ook veel parochianen die zich het beste bij een kerk-in-nood thuis voelden; de noodkerk voldeed het beste aan het geloofsleven anno 1966. De geestelijkheid zou zich helemaal moeten richten op noodlijdende mensen in missiegebieden.
Begin 1967 werd geconcludeerd dat men voorlopig nog met de noodkerk toe kon. Zeker omdat het mogelijk gemaakt werd de zondagsplicht ook op zaterdagavond te vervullen.

De huidige kerk
In het voorjaar van 1968 woonden er al 600 gezinnen in de parochie. In 1969 werd de heer Savelkouls tot priester gewijd. Een definitieve kerk moest snel gerealiseerd worden omdat in maart 1971 de bestaande Wet Premie Kerkgebouw zou aflopen. Een voorontwerp van Couvée-Keulers van medio 1969 vormt de basis van de kerk zoals we die nu kennen. Dit voorontwerp werd verder uitgewerkt in december 1969 met een sacrale ruimte van 120 plaatsen en twee aangrenzende ruimten met 70 en 150 plaatsen. Tegen laatstgenoemde ruimte zou een scholencomplex gebouwd worden. Op het perceel zouden ook nog twee woningen gebouwd worden voor de pastoor en het hoofd van de school. Alles in laagbouw, waardoor het geheel een mooi contrast zou vormen met de hoogbouw in de directe omgeving. De school werd later wel op het Verdiveld gebouwd, maar los van het kerkgebouw. De beide woningen zijn nooit gerealiseerd.

Voor het sacrale deel hebben de architecten o.a. advies ingewonnen bij prof. dr. Manders uit Wittem. Enkele kenmerken van het kerkgebouw:
• de overluifelde ingang met daarnaast een waterpartij;
• een zeer sobere altaartafel;
• een uitnodigend karakter door volop glaswanden;
• schuifwanden tussen de sacrale ruimte en de andere ruimten;
• een buffetruimte, garderobe en toiletten.

De benodigde 380.000 gulden werden opgebracht door 105.000 gulden uit eigen middelen van de parochie, een rijkspremie van 114.000 gulden, een bijdrage van het bisdom van 85.000 gulden en een hypotheek van 76.000 gulden. De kerk is gebouwd door aannemer Keulen uit Geleen, de eerste spade ging in maart 1971 in

de grond. De ”eerste steen” werd op pinkstermaandag 31 mei 1971 gelegd door vicaris-generaal Mgr. P. van Odijk. Het bijzondere van deze steen is dat hij afkomstig is uit de pastorie in Ars, Frankrijk. De foto toont de herdenkingsplaquette die toen ook geplaatst werd. Op 13 december 1971 was er eerst een sluitingsdienst in de noodkerk en daarna een openingsdienst in de nieuwe kerk. Mgr. Beel verrichtte daar de inwijding. Na afloop was er een receptie in de gemeenschapsruimte van de kerk.

1971: foto van de kerk. *Foto: dhr Henrar*

Niet alles was helemaal goed doordacht. Aan het koor was een verdiepte plaats bij de sacristie toebedacht. Deze ruimte bleek al snel te klein en de kuil werd dichtgegooid. De waterpartij met de vissen werd daardoor ook kleiner. Uiteindelijk werd de gehele waterpartij binnen en buiten gedempt.

Sommige parochianen konden het frühshoppen achterin de kerk niet waarderen, hetgeen in 1972 diverse ingezonden stukken in de dagbladen tot gevolg had. Om medische redenen vroeg de pastoor in augustus 1973 overplaatsing aan van deze grote zware parochie naar een kleinere parochie in Zuid-Limburg. Heel jammer, want men vond de pastoor een goede predikant. De helft van de gelovigen kwam vooral voor zijn preken. Op 28 april 1974 nam pastoor Edixhoven afscheid van de parochie. Korte tijd later zou de noodkerk afgebroken worden.

De periode met pastoor Ewals

In de loop van de jaren krijgt de pastoor hulp van kapelaan Theo Slangen en later van dr. Frans Heggen.

In september 1974 is het kinderkoor ”de Sjwerbelkes” opgericht. De zwaluwen waren merendeels leerlingen van de Dr. Schuyerschool, en verder van de Koppelberg en scholen van de Kluis. De eerste jaren oefende men o.l.v. John Schreurs in

de buurt. Daarna kon men in de nieuwe kerk terecht. Tijdens kerst- en paasvieringen verzorgde het koor uitvoeringen met zang en uitbeelding, ondersteund door fluit en gitaar. Bij huwelijksinzegeningen was men ook van de partij. Kenmerkend: het koor speelde altijd op speelse wijze in op de liturgische teksten. Wereldse liederen stonden ook op het repertoire, zoals Finse liedjes die waren aangedragen door Finse kinderen in het koor. In 1983 telde het koor nog 40 leden, maar niet veel later is het toch ter ziele gegaan.

1976: Kerkbestuur met Piet Niessen, Tom Eijwoudt, Piet Janssen, pastoor Joep Ewals. Foto: Henrar

In januari 1978 werd Harrie Perrée de vaste dirigent van het gemengde koor. Vanaf dat moment maken optredens in de kapel van het ziekenhuis, St.-Odilia, St.-Jansgeleen en Huize Watersley vaste onderdelen van de kooragenda uit. Zangpedagoge Riet Kallen werd meermaals ingeschakeld om het niveau van het koor verder te verhogen. In 1981 was het feest toen de dirigent geridderd werd.

In 1983 was Plan-Zuid ongeveer gereed en stonden er ca. 2000 woningen in het parochiegebied. Wekelijks waren er in de kerk nog zes vieringen. Uit een krantenartikel uit dat jaar blijkt dat de pastoor zich inmiddels door ca. twintig werkgroepen gesteund wist, waaronder de volgende werkgroepen.
De werkgroep *liturgie* bestond uit zeven personen die regelmatig onder leiding van kapelaan Slangen bij elkaar kwamen om samen enkele thematische diensten voor te bereiden. Later werd de taak van kapelaan Slangen overgenomen door de HTP-

docent Toine van den Hoogen. De pastoor nam alleen deel aan de afrondende gesprekken.
De werkgroep *onderhoud* bestond uit de heer Luyten en een viertal arbeidsongeschikten, die zich door dit werk weer dienstig aan de maatschappij voelden.
De *"Drukkerij"* bevond zich ten huize van Marijke Steeman, waar 28 verschillende stencils gemaakt werden, waardoor men kon inspelen op zeer uiteenlopende diensten. Het parochieblad en overige publicaties werden hier ook gemaakt.

Parochiefeesten en parochiekermis van 1980 tot 1986
In die jaren organiseerde de Werkgroep Zuid-Vooruit jaarlijks tussen half augustus en half september een meerdaags feest op het Verdi-veld. Deze parochiefeesten waren vooral bedoeld om de samenhang in het "Van Arsgebied" te vergroten. In die tijd was het met zo'n 300 verhuizingen per jaar, een komen en gaan van inwoners. De feesten bleken te voorzien in de behoefte van velen. Een dagblad uit 1983 *noemde het een "driedaagse parochiepint, georganiseerd o.l.v. opper feestarrangeur Math Janssen"*.
Volgens oud Limburgs gebruik werd de kermis geopend met een eucharistieviering. Op het programma stond verder frühshoppen, een dansavond, en de laatste jaren een disco of kienen. Ook voor de kinderen werd gezorgd, met films van de Filmclub Geleen, en spellen verzorgd door de werkgroep Jofel van de parochie. Programmaboekjes werden huis aan huis verspreid en tegen de glazen zijwand van de kerk werd telkens een grote feesttent (25 x 14 m) opgebouwd.
Namen van de werkgroepleden (voor zover nog te achterhalen in 2009): Harry Adams, Ton en Irene Daamen, Coby Frederiks, Jaqueline en Math Jansssen, Math Lemeer, Frits Smeets, Ger Willems en Ria Zweipfennig. Tijdens de feesten waren ook hun gezinsleden en andere vrijwilligers dagen in touw; in totaal minstens 30 mensen. Zuster Blandina was contactpersoon. Pastoor Ewals moet als bedenker en motivator natuurlijk ook genoemd worden.
De opbrengst van de feesten ging naar het kerkbestuur als bijdrage aan de verdere aankleding van de toch nog wel sobere kerk. Eerst werd de grote glazen zijwand

Zuid-Vooruit.

Zuid-Vooruit.

voorzien van een versiering met een levensboom. Vervolgens werd een bijdrage aan het orgelfonds verleend waardoor in 1985 het Johannesorgel geplaatst kon worden, als vervanging van het oude Eminentorgel. Vervolgens ondersteunde men nog de aanschaf van luidklokken.
In 1986 kwam Zuid-Vooruit in de problemen. Het aantal bezoekers van het parochiefeest nam af, ook al had men nieuwe programmaonderdelen zoals Bingo opgenomen. Op een budget van ca 13500 gulden hield men netto slechts ca. 3800 gulden over. Dit resultaat was nagenoeg geheel afkomstig van een grote incidentele gift en van advertentie-inkomsten. De werkgroep concludeerde dat de doelstellingen niet meer waargemaakt konden worden en de risico's te groot werden. In april 1987 deelde men het kerkbestuur mee dat de activiteiten beëindigd werden. In goed overleg werd een bestemming gegeven aan de financiële reserve. Al met al had Zuid-Vooruit voor minstens 20.000 gulden bijgedragen aan de aankleding van de kerk.

Pastoor Heggen aan het roer
De heer Ewals werd op 2 maart 1986 geïnstalleerd als pastoor van de H. Andreasparochie in Melick. In het bulletin van februari memoreerde hij dat hij in 11,5 jaar ca. 250 stukken voor het bulletin geschreven had. Voelde het nu als een beetje sterven? Nee, hij ervoer nu sterker dan anders wat hij had mogen betekenen, en wat waardevol voor mensen was. De parochie keek terug op mooie jaren, waarin pastoor Ewals gewoekerd had met zijn talenten om het evangelie gestalte te geven. Hij wist ook uitstekend te delegeren en te motiveren. Wat hij opgebouwd had, zou niet door een "windstootje" bezwijken.
Bij zijn afscheid was er nog geen zicht op een nieuwe pastoor. Hoe moest het verder? Men sprak van een parochie op een wissel. Zou men verdergaan in de richting die de pastoor samen met vele actieve lidmaten gegaan was? Liefst wel, maar het zou ook de strak uitgezette lijn die door het bisdom bepaald werd, kunnen worden. Er werd een pastoraatgroep ingesteld, die de kar tot 1 juli zou gaan trekken. Wel in nauwe samenwerking met het kerkbestuur en met de overleggroepen liturgie, zielzorg, catechese, en sociale activiteiten. En op de achtergrond een groot aantal actieve leden binnen deze werkgroepen; ergo een levende kerk.

De priesters Heggen en Ewals.

In december 1986 werd prof. dr. Heggen als pastoor benoemd. Daarnaast bleef hij hoogleraar aan de HTP. Hij wilde de lijn van pastoor Ewals continueren en maakte zich sterk voor de inzet van leken. Weinig later (augustus 1987) nam Joh. Dewaide het dirigeerstokje

over van Harrie Perrée. Het gemengd koor ging meer Nederlandstalige muziek gebruiken en gedurende het hele liturgische jaar werden liederen gezongen die nauw aansloten bij teksten van de desbetreffende dienst. Het dameskoor en het gregoriaans koor waren ook nog actief. Een jaar later was er zelfs weer een kinderkoor, de Van-Arssertjes (zie hierover hoofdstuk 10, kopje dienstencentrum).

Feest bij het 25-jarig bestaan in 1988
Pastoor Heggen omschrijft het feest als volgt: het opzoeken en verdiepen van verbondenheid: met elkaar, met de wereld, maar ook met mensen die er nauwelijks bijhoren.
In een speciaal bulletin werden allerhande activiteiten tussen 23 oktober en 11 november in beeld gebracht. De werkgroep Kerk en Wereld organiseerde veel van de wereldse evenementen. De groep werd vooral bekend i.v.m. haar betrokkenheid bij Jandaia in Brazilië. Daarover is een aparte bijdrage opgenomen in dit boek. Voor ”Hobby Zuid” (dat al voor de 10e keer werd georganiseerd) en een kleding- en boekenbeurs ging men naar ’t Plenkhoes.

In de kerk was tot dat moment geen ruimte waar men overdag, en voor of na de dienst even stil kon zijn en bidden. Daarom werd in de hal een Mariakapel ingericht. Gène Eggen ontwierp de kapel bestaande uit een Mariabeeld, de achtergrond en zijwand. Dankzij een speciale collecte konden de parochianen het beeld tijdens het jubileum aanbieden. Gène Eggen werd in 1921 in Ulestraten geboren. In 1943 ging hij studeren aan de Rijksacademie voor beeldende kunsten in Amsterdam. Karel Appel, Corneille en Pieter Defesche waren jaargenoten van hem. Na zijn studie keerde hij terug naar Ulestraten waar hij tot zijn dood in 2000 woonde en werkte. Hij was tekenaar, schilder, monumentale vormgever, graficus en beeldhouwer. Zijn werken gingen altijd over ”de bijbel in het leven van alle dag”. Dit is goed te zien aan de hieronder afgebeelde werken uit de Van Arskerk.

De Mariakapel, het doopfont en een armatuur. *Foto’s: John Stork*

Jubileum van het gemengd kerkkoor
In november 2004 is het 40-jarige jubileum gevierd. Met als nestor Jan Eussen, die vanaf het begin bij het koor betrokken was. Hij had er inmiddels meer dan 4000 zingende uren opzitten. Het koor telde nog 40 leden, maar het aantal mannen zat inmiddels op een absoluut minimum. In de loop van de tijd heeft het koor vele organisten gehad. Twee sprongen er duidelijk uit: Vincent Erkelens, die van 1978 tot 1986 achter het orgel zat en Luc de Witte, die hem van 1986 tot 2004 opvolgde. Daarna zorgden diverse organisten voor de begeleiding. Bij het jubileum bracht men de publicatie ”De verhalen gaan …” uit. In 2004 werden Joh. Dewaide en Math Lemeer (secretaris) benoemd tot lid van de Orde van Oranje Nassau.

Het koor in 2009. Van links naar rechts, beginnend bij de onderste rij: Agnes Stals en Tiny Op den Kamp. Tweede rij: Tiny Mullenders, Jean Keulers, Rie Otten, Mia Debets, Mieke Mackowiak, Nelly van Gorp, Mien Buskens. Derde rij: Annelies Lemeer (organiste), Zef Eijssen, Nelly Westerink, Yvonne Keulers, Anny Janssen, Lia Ketelslegers, José Simons. Vierde rij: Gerda van Zeijl, Frans Hoogeveen, Koos van Hese, Bart Wauben, Trees Wauben, Joh Dewaide (dirigent), Mariet Beulink.
Op deze foto ontbreken helaas Math en Willy Lemeer, organiste Elly van Oppen, Lies Eberson († juli 2010).

De zon schijnt, een bericht uit 2005
Zieken, ouderen en nieuwkomers in de parochie verdienen wel wat extra aandacht. Daar zorgt de werkgroep ZON voor. Door contacten met het pastorale team, de diaconie, Partners in Welzijn, de Zonnebloem e.a. is de groep goed geïnformeerd.

Men kan helpen met adviezen en doorverwijzingen. Men gaat op bezoek, zorgt voor een kaartje op de verjaardag of met kerst, en een bloemetje op Nationale Ziekendag. Onder het motto: de ene mens heeft de ander nodig om de zon te laten schijnen. Overigens kwamen we deze activiteiten ook al vele jaren eerder tegen, onder een andere naam maar ook toen met Thea Severens.

Afscheid van Pastoor Heggen
De financiële positie van de parochie is tussen 2003 en 2006 aanzienlijk verslechterd.
Dit ondanks het feit dat pastoor Heggen al eerder als vrijwilliger voor de parochie is gaan werken. Hij heeft op 7 januari 2007, na 20 jaar afscheid genomen als pastoor van de parochie. Bij het afscheid roemde men hem als gedreven zoeker, inspirator en leraar die ruimte biedt, zorgzaam en betrokken bij mens, dier en natuur. De parochianen zijn hem veel dank verschuldigd.

Na het vertrek van de pastoor is deken J. Schreurs benoemd tot administrateur, belast met het toezicht op de gang van zaken binnen de parochie. Pastoraal werker Hans van Druten ging leiding geven aan het pastorale team, dat verder bestond uit Ben Ketelslegers, Thea Severens en Truus Wauben. Men ging samen met de Christus Koningparochie en de Verrijzenisparochie op zoek naar een nieuwe pastoor.
Een veelheid van taken moest gewoon doorgaan om de kerk draaiende te houden. Vergeleken met zo'n twintig jaar geleden zijn vooral activiteiten op het gebied van sociale gerechtigheid verdwenen. Het einde van Zuid-Vooruit is al eerder genoemd. De werkgroep Kerk & Wereld zou in 2007 volgen (zie onder).

Een extra bulletin bracht de situatie in de parochie in 2007 in beeld. Het aantal vieringen was van nog vier per week in 2002 teruggebracht naar drie. Met de inzet van ongeveer 140 leken-vrijwilligers deed men nog steeds veel aan liturgie, catechese en diaconie. Aan de uitgavenkant was men zo zuinig mogelijk. Maar de inkomsten uit bijdragen van de parochianen en opbrengsten uit bezittingen waren sterk teruggelopen. Zo kwam men steeds verder in de rode cijfers. De vraag en boodschap waren helder: is de kerk u meer waard? Dat zal absoluut nodig zijn.
Vanaf augustus 2008 is er wegens relatief geringe belangstelling en het ontbreken van een vaste priester ook geen dienst meer op zaterdagavond.

We eindigen deze beschrijving waarmee we begonnen zijn: pastoor Vianney uit Ars. Op 4 augustus 2009 werd in een speciale dienst herdacht dat de pastoor precies 150 jaar geleden overleden was.

Installatie pastoor Harry Quaedvlieg
Na het officiële afscheid van pastoor Heggen en het afscheid van pastoor Fraats van de Kluisparochie, is door het bisdom besloten een pastoraal team voor heel

Geleen samen te stellen, dat voorlopig zal bestaan uit drie priesters en een of twee pastoraal werkenden. Zoals eerder aangegeven, had op dat moment het kerkbestuur van de Van Arsparochie nog geen besluit genomen tot samenwerking.
Per 1 mei 2010 is de parochie officieel toegetreden tot het samenwerkingsverband van de Geleense parochies en is Harry Quaedvlieg door de bisschop benoemd tot pastoor van de Van Arsparochie. Daarnaast is hij ook pastoor van de parochies Kluis en Lindenheuvel, en assistent voor de parochies Augustinus en Oud-Geleen. Samen met de pastoor Janssen, kapelaan Horstman en diaken Hans van Druten vormen zij het pastorale team voor Geleen.
De drie priesters gaan op toerbeurt voor in alle kerken in Geleen.

Op zondag 12 september 2010 is Harry Quaedvlieg als pastoor van de Van Arsparochie geïnstalleerd. De nieuwe pastoor werd door harmonie St.-Augustinus afgehaald bij het parochiecentrum in de Leeuwenhoekstraat, waarna er om 14.00 uur een plechtige installatieviering plaatsvond in de kerk. In deze viering ging deken Schreurs voor en werd geassisteerd door de overige leden van het pastorale team.

Lijst van bronnen:

- Plakboek van de parochie van 1963 tot 1974 incl. fotomateriaal, in bezit van mw. Severens
- Ordner van Ben Ketelslegers over Zuid Vooruit. Idem Power Point presentatie
- Beelden in Geleen aflevering 29, de Trompetter (heilige pastoor van Ars)
- Diverse parochiebulletins
- Publicatie 40 jaar v. Ars koor, nov 2004
- Notitie installatie pastoor Quaedvlieg, door Ben Ketelslegers, vice-voorzitter kerkbestuur

WERKGROEP ”KERK & WERELD” EN DE JANDAIAMARKT

Niet lang na zijn installatie in 1974 als pastoor van de H. Pastoor Van Ars-parochie in Geleen-Zuid, verzamelde Joep Ewals met zijn enthousiasme een groepje parochianen om zich heen dat de Vastenactiecollecte en de Solidaridadcollecte ging verzorgen.
In 1976 kwam deze groep bij elkaar om een concreter project in de Derde Wereld te zoeken dat vanuit de parochie gesteund zou kunnen worden. Tijdens het collecteren had men vaak gehoord dat de bestaande projecten te abstract werden gevonden.
Via zuster Jacqueline van Lier, woonachtig in de parochie, werd contact gelegd met haar broer pater Wim van Lier, die als missionaris werkzaam was in Jandaia-Go Brasil, daar beter bekend als padre Guilherme.
Maria Simons legde contacten voor een project in Jandaia, dat jaarlijks ƒ 2800 zou gaan kosten. Het ging om de continuering van een naaischooltje waarmee pater Van Lier diverse bedoelingen had. Hij wilde alleenstaande moeders een vak leren, zodat ze hun gezin konden onderhouden en via het schooltje kon hij contact

hebben met leerkrachten, deelnemers en gezinnen.
Onder leiding van pastoor Joep Ewals en Toon Cooymans werd in 1976 een werkgroep gevormd met Maria Simons, Jenny Beumer, Martin Severens, Lambert Duyx en Martin Brassé. Om kosten te besparen werd afgesproken iedere eerste donderdag van de maand bij een van de leden thuis te vergaderen.

Op zondag 20 mei 1979 opent Mevrouw Mastenbroek-Stevens de eerste Jandaiamarkt. Op de achtergrond Karel Linnartz, pastoor Joep Ewals en Martin Brassé. Foto: Hochstenbach

Pater Van Lier was niet alleen pastoor van Jandaia, maar ook van het naburige Indiara, Palmeuna, Carlândia en had een werkterrein ter grootte van ongeveer Zuid-Limburg.
Om het naaischooltje in Jandaia te steunen werd in 1978 de eerste Jandaiamarkt gehouden. Zuster Jacqueline kon bij gelegenheid van het 25-jarig priesterschap van haar broer in dat jaar, ƒ 3000 meenemen en dat was inclusief een jubileumcadeau van ƒ 200.

OORKONDE

Dank en eer
betuigen wij aan:

Guilhermo van Lier

wegens zijn bijzondere
inzet voor de

Derde wereld.

de werkgroep
Kerk en Wereld
H. Pastoor v. Ars parochie.

VOORZITTER: MARTIN
A.M. BRASSÉ

PASTOR
dr. P. HEGGEN

GELEEN,
18 mei 1987.

1987. Eerste oorkonde uitgereikt aan pater Wim van Lier. Foto: Brassé

Die eerste Jandaiamarkt was zo succesvol (een opbrengst van ƒ 6000), dat voor het volgende jaar nog eens ƒ 3000 toegezegd kon worden, ook als de tweede Jandaiamarkt vanwege slecht weer of andere tegenslagen zou mislukken.
Ook deze Jandaiamarkt werd een succes. In mei 1979 werd het mooie resultaat van ƒ 8500 bereikt. Hierdoor kon het beloofde bedrag van ƒ 3000 verhoogd worden tot ƒ 6000. Datzelfde bedrag werd voor 1980 toegezegd.
Toen het naaischooltje door de gemeente werd overgenomen, werden in Jandaia en Indiara crèches geopend. Er werd een lavanderia (= openbare wasplaats) aangelegd, er kwam een coöperatie waar men goedkoper voedsel kon inkopen, er werden moestuintjes aangelegd en er werd begeleiding van ouders opgezet.

1994. De nieuwe crèche in Jandaia.
Foto: Brassé

De Jandaiamarkt van Geleen-Zuid kreeg regionale bekendheid en bleef ieder jaar groeien in opzet en omvang, in aantal medewerkers, in bezoekers en in opbrengst. De reservering van ongeveer € 10.000 was gelijk aan de jaarlijkse opbrengst van de Jandaiamarkten, einde tachtiger jaren.
Bijzonder was dat alle Jandaiamarkten, op één na, opmerkelijk goed weer kenden.
In 1980 begon de Werkgroep voorzichtig een adoptie-idee van Maria Simons uit te werken. De 400 deelnemers aan dit adoptieplan stortten maandelijks een bedrag van minimaal € 2,50 op de adoptierekening. Zij kwamen uit alle windstreken. Er werd de laatste jaren zo'n € 20.000 bij elkaar gebracht. Met deze vaste bron van inkomsten was men in staat structurele steun te verlenen. De adoptierekening werd beheerd door de tweede penningmeester van de Werkgroep Kerk & Wereld, Martin Severens.

Naast de structurele steun aan Jandaia en omgeving, werd ook incidenteel financieel hulp verleend bij ziekenhuisopnames, tandartskosten en medicijnverstrekking. Ook werd eenmalig steun verleend aan o.a. het Braziliaans ziekenhuisproject van de Geleense zuster De Loo, de blindenschool in Butan en aan Guusje Sellier voor haar werk op de Mexicaanse vuilnisbelten.
Soms werd de Werkgroep verrast met giften van enkele duizenden guldens. Dat werd niet alleen in dankbaarheid aanvaard, maar werd ook ervaren als een belangrijk blijk van vertrouwen. Met dit geld konden huisjes gebouwd worden voor daklozen.

Oude krotten en nieuwe huizen met een eigen groententuin. *Foto: Brassé*

De Jandaiamarkt had niet alleen grote uitwerking op de leefomstandigheden in Jandaia, maar ook in Geleen was het een jaarlijks terugkerend feestelijk evenement met meer dan 100 medewerkers en duizenden bezoekers. Het hele gebeuren slaagde bijzonder goed, omdat het enthousiast gedragen werd door de hele gemeenschap van Geleen-Zuid en omgeving.

In 1987 werd een onderscheiding ingesteld: de "Zilveren Jandaia". Een zilveren

afbeelding van de Jandaia-vogel, een kleine papegaai, die in Jandaia en omgeving lawaaierig rondvliegt. Het werkgroeplid Karel Linnartz vervaardigde de afbeelding van dit vogeltje.
De eerste onderscheiding met bijbehorende oorkonde werd in 1987 uitgereikt aan pater Guilherme bij zijn bezoek aan Geleen. Later aan andere personen of groeperingen die zich bijzonder inzetten voor de Derde Wereld, zoals Han van der Meer voor de bekende Ver van mijn Bed-show, Artsen zonder Grenzen, de heer Jo Smeets, mw. Guusje Sellier, pater Jan Heine met zijn Tilapia-project, mevrouw Els Koop, Rector Steeghs, Franz van Lent van het Leger des Heils, het Liliane Fonds, mevrouw Truus Dohmen en mevrouw Mackowiak.

2001. De Zilveren Jandaia toegekend aan Mieke Mackowiak. Foto: Mackowiak

Verder is er een vermelding op zijn plaats van de jaarlijkse ophaalrondes op drie zaterdagen voor de markt, de naaigroep o.l.v. mevrouw Jenny Beumer, en het regelmatig verzenden door de dames van de Werkgroep van grote pakketten met voor de tropen geschikte kleding. Jaarlijks werd zo'n 400 à 500 kg op de post gedaan.
Maria Simons is in 1992 door het Centraal Missie Commissariaat (CMC) als missionaris naar Jandaia uitgezonden. Zij was in Jandaia en verre omgeving actief in de liturgie en bij de opleiding van catechisten. Daarnaast werd onder haar leiding de nieuwbouw van de crèche gepland en uitgevoerd. Door deze nieuwbouw kon men beschikken over een gebouw, dat nu aparte ruimtes had voor baby's, voor kleuters en voor schoolgaande kinderen vanaf 6 jaar, die daar les kregen.
De "Assoçiao Projeto Padre Guilherme" werd na het overlijden van Pater Wim van Lier in Jandaia door Maria opgezet om het voortbestaan van de crèche te kunnen garanderen. De penningmeester van deze stichting legde financiële verantwoording af aan de Werkgroep Kerk & Wereld in Geleen.
Verder nam zij het initiatief om voor de armen een Tilapia-visproject op te zetten en stimuleerde zij de aanleg van moestuintjes bij hun huizen.

Dertig jaar Kerk & Wereld en Jandaiamarkt was een bijzondere prestatie.
Dertig jaar verbondenheid tussen Geleen-Zuid en Jandaia kan een bijzondere

relatie genoemd worden. Het was een periode waarin de Jandaiamarkt verder groeide, groter werd van opzet en omvang.

De regelgeving met betrekking tot gemeentelijke vergunningen, milieuheffingen en veiligheid werd aangescherpt. Dit had een steeds grotere impact op de organisatie van de markt en legde een stevige claim bij de werkgroep. Maar nog meer dan die veranderingen ging de tand des tijds knagen en daarin lag een nog grotere bedreiging voor het voortbestaan van het project in Jandaia. Door de toenemende vergrijzing liepen de inkomsten van het adoptieproject fors terug. Ook een nieuwe instroom van deelnemers aan het adoptieplan bleef achter. Vanuit de verwachting dat die trend zou doorzetten, ontstond voor de werkgroep Kerk & Wereld een situatie, waarin er op termijn geen garanties meer zouden zijn voor de structurele bijdrage aan de crèche.
Om dat moment voor te zijn, besloot de werkgroep de structurele steun om te zetten naar een meer financieel projectmatige aanpak in Jandaia.

Veranderingen bleven niet beperkt tot Geleen.
Al eerder was pater Van Lier overleden en met de terugkeer van Maria Simons naar Nederland was er een situatie ontstaan, waarbij de ”Assoçiao Projecto Padre Guilherme” het enige aanspreekpunt werd. Vervolgens veranderde er in een redelijk kort tijdsbestek veel in Jandaia. Door politieke besluiten werd de directrice van de crèche, mevrouw Vanda, uit haar taak ontheven. Voor de werkgroep was dat een belangrijke aderlating in de communicatie met Jandaia. De penningmeester van de Assoçiao, de heer Alaedes, overleed en geheel onverwacht trad de voorzitter af vanwege het aanvaarden van een politieke functie in Indiara. Hierdoor vielen voor de werkgroep Kerk & Wereld alle bestaande zekerheden en communicatielijnen weg en stond de groep voor de opgave een relatie op te bouwen met een nieuw te vormen bestuur van de ’’Assoçiao Projecto Padre Guilherme”.
Hierin is de werkgroep niet geslaagd. De gewenste communicatie bleef achter bij de verwachtingen en viel op een gegeven moment zelfs geheel weg. Ook kreeg de crèche een andere plek in de plaatselijke politiek en organisatie. De financiële verantwoording aan Geleen voldeed niet meer aan de verwachtingen van de werkgroep.
Voor de werkgroep Kerk & Wereld ontstond daarmee een moeilijke situatie. De ingrijpende veranderingen in Jandaia en de terugloop van inkomsten uit het adoptieproject, waren de aanleiding voor een heroverweging. De werkgroep moest de pijnlijke beslissing nemen te stoppen met het crècheproject in Jandaia.

2006. De laatste Jandaiamarkt op het Verdiveld. Foto: Mackowiak

Als gevolg van dat besluit verviel de noodzaak een Jandaiamarkt te houden. Daarnaast werd de markt door het jaarlijks teruglopend aantal vrijwilligers en de beperkte omvang van het bestuur steeds moeilijker te organiseren.

In maart 2007 werd het besluit genomen om geen Jandaiamarkten meer te organiseren en het innen van adoptiegelden te stoppen. Dit besluit werd in een bijeenkomst medegedeeld aan adoptieouders, vrijwilligers en overige belangstellenden.

De werkgroep Kerk & Wereld beheert momenteel het resterende fonds en staat open voor aanvragen voor donaties ten behoeve van projecten in de Derde Wereld of voor hulpbehoevenden in onze naaste omgeving.
In het kader van die doelstelling ontvingen organisaties in Indonesië, Congo, Marokko en Brazilië recent een passende donatie. In onze regio werd de voedselbank financieel ondersteund.

Bronvermelding:
- *Met medewerking van*
  Martin Brassé, oud-voorzitter Werkgroep Kerk & Wereld
  en
  Ben Heutmekers, voorzitter Werkgroep Kerk & Wereld
- *Brochure "Geleen in Jandaia, Jandaia in Geleen", 1983*
- *Bulletin Parochie H. Pastoor Van Ars, december 2008*
- *Fotoarchief Werkgroep Kerk & Wereld*
- *Foto's van Brassé, Hochstenbach en Mackowiak*

INTERKERKELIJK KRINGENWERK GELEEN

Wat houdt het in?
Op de Website zegt men daar het volgende over:
Al ruim dertig jaar organiseren katholieke en protestantse vrijwilligers het Interkerkelijk Kringenwerk in Geleen. Ieder jaar proberen zij een boeiend programma samen te stellen op het snijvlak van religie en cultuur, waarbij steeds wordt gezocht naar deskundige inleiders, eigentijdse thema's en verrassende vormen.
Welkom is iedereen die geïnteresseerd is in spiritualiteit, theologie, filosofie, wereldgodsdiensten, maatschappelijke vragen, kunst en cultuur. Per jaar nemen zo'n vier- tot vijfhonderd belangstellenden aan de verschillende kringen deel. Van deelnemers wordt meestal een kleine bijdrage gevraagd om de kosten (o.a. reis- en onkosten van de inleiders) te dekken.

Als beeldmerk wordt een ets van Gène Eggen gebruikt, getiteld *De zoekende mens*. (zie blz. 130)

De activiteiten worden verzorgd door vrijwilligers die anno 2010 verbonden zijn aan de volgende kerkelijke gemeenten. In het Geleense: de Parochiegemeenschappen Geleen-Zuid en de Protestantse Gemeente te Geleen-Beek-Urmond. Uit de omgeving: de parochies van Beek, Neerbeek, Spaubeek, het parochiecluster Stein, Urmond en Berg, en de Remonstrantse Gemeente Zuid-Limburg.

Waarom is het kringenwerk opgenomen in het boek over Geleen-Zuid?
De Van Arsparochie neemt al circa dertig jaar actief deel aan oecumenische activiteiten samen met (destijds nog) de Nederlands-hervormde gemeente en de gereformeerde kerk. In de loop van de tijd is dit uitgegroeid tot het Interkerkelijk Kringenwerk Geleen en omstreken. De meeste van de bijeenkomsten vinden ook nu nog plaats in de Ontmoetingskerk aan het Emmaplein en de Pastoor van Arskerk aan de Lienaertsstraat.
In de werkgroep zitten momenteel drie personen die in Geleen-Zuid wonen. Het zijn Jo Castenmiller-Baggen, Herman de Rooij en John Schreurs, die bij velen van u bekend zullen zijn. Voor informatie en het programma kunt u ook kijken op de website www.kringenwerk.nl

DE MOLUKSE EVANGELISCHE KERK

De meeste Molukkers zijn protestant. Een beperkt aantal is rooms-katholiek, een kleine minderheid moslim. De Molukse protestanten horen tot de Geredja Indjili Maluku, de Molukse Evangelische Kerk, met eigen dominees en pastores. Omdat de Molukkers destijds door de zending van de Nederlands-hervormde Kerk gekerstend zijn, komt de Molukse Evangelische Kerk sterk overeen met deze kerk. Zij geloven in het eeuwig leven. Na de dood volgt de opstanding en betreedt men het Koninkrijk van God (”Keradjaan Allah”). De kerkdiensten vinden altijd plaats in het Maleis en in het Nederlands, omdat het belangrijk is dat iedereen het Woord kan begrijpen.
Het G.I.M.-kerkgebouw in Geleen-Zuid ligt op de hoek Potterstraat-Jonasstraat.

1994. Gedenksteen renovatie met evangelietekst ”Zalig de armen van geest, want aan hen behoort het Rijk der Hemelen”. Foto: Ton Wolters

Twee elementen uit de traditionele Molukse cultuur zijn diep geworteld in de Molukse christelijke geloofsbeleving. Het zijn ”masohi” (de zorg voor elkaar in

2010. Kerkzaal Bethaniëkerk. *Foto: Ton Wolters*

alles) en ”muhabbat” (liefde voor elkaar). Deze begrippen bepalen sterk de saamhorigheid en het belang van de familie- en dorpsbanden binnen de Molukse gemeenschap. Zij geven inhoud aan het geloof.
Door een verblijf van meer dan vijftig jaar in Nederland konden veranderingen in de oude Molukse tradities niet uitblijven. Toch zijn de elementaire begrippen ”masohi” en ”muhabbat” behouden gebleven en vormen nog steeds een essentieel deel van het Molukse leven, ook voor de jongeren.

Bronvermelding

- website: www.rouwrituelen.nl/etniciteit/molukken